

FİNANS SEKTÖRÜNDE YENİ TREND: FİNTEKLER

İzzet METCAN*

**Ödeme Sistemleri, Ürün ve Süreç Geliştirme Danışmanı*

Gelişen ve artık gündelik hayatlarımızın her alanın giren teknoloji, finans dünyasını da derinden değiştiriyor. Pazarlamadan, müşteri kazanımına, müşterinin doğrulanmasından müşterinin yaptığı işlemlerinin doğrulanmasına, hizmet kanallarından danışmanlık gerektiren karmaşık işlere kadar ana ve alt süreçlerin tamamının son kullanıcıya hızlı ve kolayca inmesi teknoloji sayesinde oluyor.

Ancak acaba bu hızlı gidişe mevzuat, yönetmelik, prosedür ve politikalar, en önemlisi müşteri alışkanlıkları ne derece uyum sağlayıp senkronize olabiliyor? Teknolojinin önde gitmesi mevzuatın geriden gelmesinin ne gibi etkileri var? Bu durum gelecekte fırsat yaratabilecek bazı teknolojilerin ya da teknolojik uygulamaların baskılanmasına veya tamamen reddine neden olarak dünyadaki başarılı örneklerden geri kalınmasına neden olabilir mi? Eğer bu “**Yaratıcı Yıkım**” kaçınılmaz ise en hızlı nasıl adapte olunabilir? Eğer son kullanıcılar bu değişime en iyi ayak uyduran kesimi oluşturuyorsa acaba değişime ayak uyduramayan bugünün devasa şirketlerinin durumu ne olacak?

Dijital kavramını son kullanıcı açısından en basit ve pratik anlamıyla düşünecek olursak **bilgi teknolojilerinin son kullanımı** anlamına gelir. Böylece aslında nihai kullanıcının kolaylıkla aşına olduğu teknolojik kullanım pratikleri dijital dediğimiz kavram tarafından içerilir.

Ancak bu pratik, genellikle sanıldığı gibi, bir işletmenin iş yapma şeklinin, süreçlerinin iyileştirilmesi ya da teknolojiyi daha çok kullanır hale gelmesi demek değildir. Eninde sonunda sanayi, hizmet ve devletlerin tüm süreçleri dijital olarak yeniden elden geçecektir. Buradaki beklenti süreçlerin iyileştirilmesi olması durumunda başarısızlık garanti olacaktır. İş yapma süreçlerinin (operasyonel süreçler) iyileştirilmesine değil, **tersyüz** edilmesine gereksinim vardır. İşte bu “**Yaratıcı Yıkım**” dır.

Böylesine sert bir yıkıma hazır olmayan, bir bütün olarak (Hissedarlar-Yönetim Kurulu-Üst Yönetim-tüm çalışanlar) odaklanmamış olan kurumların adapte olması mümkün değildir; üst yönetim kadrosuna bir CDO ataması yaparak dijitalleşmeye adım attığını düşünen kurumların durumu daha da kötü, çünkü bir adım attıklarını ve artık o yola girdiklerini sanıyorlar. Üstelik de sanıldığı aksine finansal hizmetlerinin “**Yaratıcı Yıkım**” dönüşümü henüz başlamamış durumdadır. Gündelik hayatımızda kullanageldiğimiz pek çok teknolojik son kullanım örnekleri - *kolay para transferi, mobil ödemeler, hızlı ve kolay finans erişimi vb.*- geleneksel kurumların teknolojiyi iyi kullanım örneklerinden öte anlam ifade etmemektedir henüz.

Herhangi bir bankayı düşünelim. Banka yeni bir ürün tasarlarken mevcut bilgi teknolojileri altyapısı ve mevcut operasyonel ve finansal risk yönetimi kuralları ile iç prosedürlerine uyum sağlayacak akışlar oluşturur. Çünkü, banka **risk almamak, para kaybetmemek** üzerine yapılmış ve bunun için pek çok kontrol noktası geliştirmiştir.

Oysa hızla yaklaşmakta olan dijital devrim, bankacılık işlemlerine odaklanmakta, teknik olarak banka denen kurumsal yapıyı mümkün olduğunca ortadan kaldırmakta ya da görünmez kılmaktadır. Özellikle dijital yerli dediğimiz neslin iş hayatına ve ekonomik aktiviteye katılmasıyla bu süreç çok hızlanacak, bankaların kendileri değil, bugün bankacılık dediğimiz finansal işlemlerin bütününe banka bağımsız olarak **her zaman ve her yerden, en hızlı, en kolay ve en ucuz şekilde** yapılabilmesi önem kazanacaktır.

Bugün internet üzerindeki herhangi bir arama motorunda “**banka**” kelimesini arattığımızda karşımıza görsel olarak üzerinde banka yazılı tabelası olan, sütunlar üzerine oturtulmuş, güven veren bir çatısı olan somut binalar çıkacaktır. Buna karşın on sene sonra aynı aramayı yaptığımızda karşımıza nasıl bir görsel çıkacağını bugünden kestirmek oldukça güçtür.

Yakın gelecekteki neslin belki de bir bankası olmayacak. Onun yerine bankacılık işlemlerini yaptığı çeşitli platformları olacak. Belki de bu platformların hepsini tek bir uygulamada toplayan “toplayıcı” uygulamaları olacak.

Kullanıcılar artık kendi bilgilerinin korunması için kaygılanmayacak çünkü gerek kullanıcı gerekse işlemlerinin güvenliğini yine bizzat kendileri sağlayacaklar. Artık müşteriye ait olan bilgiler bugünkü bankalar gibi bankaların sistemlerinin derinlerinde müşterinin bile erişemeyeceği alanlarda saklı kalmayacak. “**Büyük Veri**” sihirli kavramı altında hiçbir kurum ihtiyacı olmayan ve **aslında nasıl kullanacağını bile bilmediği** müşteri bilgilerini saklamayacak.

Nasıl ki yeni nesil kullanıcıların hepsinin ana özelliği “**bağlı**” (connected) olmasıysa finansal hizmetler sunacak yeni bankanın da temel özelliği de “**bağlı**” olması olacaktır. Her zaman, her yerde ve her kanaldan müşterisiyle “bağlı” kalması yanı sıra dijital dünyanın diğer oyuncularıyla iş birliği içinde “bağlı” kalması önemli olacaktır. Kullanıcının **dijital ayak izini** -kullanıcının izin verdiği ölçüde- takip ederek dijital dünyadaki diğer çözüm ortaklarıyla birlikte kullanıcıya en iyi şekilde hizmet etmesi gerekecektir.

Bunun için Sosyal-Lokal-Mobil (SO-LO-MO) olmak zorunluluğu vardır.

Şubeye gitmeksizin bankacılık yapmanın ilk modelleri, ev ya da iş ortamındaki bir bilgisayarda bankanın mevcut “legacy” sistemlerine bağlanarak kısıtlı bir bankacılık sistem terminali gibi davranan teknolojik çözümler üretmekti. Bu çözümlerde internet yerine doğrudan bankaya modem ile bağlanarak bir disketteki bilgiler ve şifre ile kimlik doğrulaması yapılması gerekliydi. Bugünkü anlamda açık ağ olan internet üzerinden bankacılık işlemlerinin yapılması ise ikinci aşama olarak karşımıza çıktı. Bunun için bankaların “legacy” sistemlerinin önüne dış dünyadan gelen talepleri karşılayacak yeni yazılımlar ve güvenlik önemleri geldi. Uzun yıllar kullanıcı sayısını arttırarak

son derece popüler olan ve aynı zamanda bankaların işlem maliyetlerini de azaltan internet bankacılığı son dönemlerde hızlı bir düşüşe geçti.

Artık popüler olan mobil bankacılık.

Son kullanıcılar artık **bankacılık işlemleri uygulama platformunu** yanlarında taşımak ve istedikleri anda, hiçbir zahmete katlanmadan kolay ve ucuz bir şekilde finansal işlemlerini tamamlamak istiyorlar. Tıpkı Instagram, Twitter ya da Facebook akışları gibi.

Gelecekteki dalga ise nesnelerin interneti olacak; nesnelerin interneti içindeki herşey kullanıcıları zaten bulacak, kullanıcıların aramasına gerek olmayacak. Bankacılık bu aşamada gidilmesi gereken bir mekân(şube) ya da girilmesi gereken bir uygulamadan çok **“yapılan bir şey”**, bir eylem haline gelecek: **ödeme yapmak, para göndermek, fatura ödemek, ödeme talep etmek** gibi.

Bu hizmetleri kolaylıklaşayacak olanlar ise geleneksel bankalardan çok teknoloji şirketleri olacaktır. **Fintekler** son kullanıcının bankalardan beklediği hizmet biçimini ve kullanıcı özgürlüğünü vermeyi vaat ediyorlar.

Baştaki konumuza dönecek olursak, Fintek şirketleri tüm bunları yapacak teknolojiye bugün zaten sahip. Ancak bunları geleneksel finans dünyasının işlem akışı ve hesaplaşma kanallarına sokmak için yine bankalara gereksinimleri var. Bankalar ise halen Fintek şirketlerini ya küçümsüyor ya da rakip olarak görüyorlar. Oysa bir bankanın, hele hele büyük ölçekteki bir bankanın Fintek şirketleriyle rekabet etmesi mümkün değildir. Belki mevzuatsal güçten kaynaklanan kısa süreli bir üstünlük olabilir, ama yaklaşmakta olan **“Yaratıcı Yıkım”** onları da yerle bir edecektir.

Einstein **“Zekanın ölçütü değişebilme yeteneğidir.”** demiş. Değişime direnmek için küçük kurum içi girişimcilik örnekleri yapmak olsa olsa ömrü uzatır.

Değişim için karşımızdaki engeller büyük. Örneğin, ne zaman **salt dijital bir banka** için makul ve kabul edilebilir bir sermaye gereksinimi ile bankacılık lisansı verebileceğiz? Bunun için ilgili kurumlar nezdinde acaba bir kuramsal çalışma var mı? Artık bilginin para olduğu, Bitcoin gibi bir kripto para biriminin alternatif rezerv para olma aşamasına geldiği noktada bilgi-para ilişkisinin,

ödeme aracı, varlık biriktirme aracı ya da farklı bir değer olarak tanımlanması için nasıl bir mevzuatsal çalışma yapılıyor?

Finansal Teknoloji şirketlerinin önünü kısmen açan kanun ve yönetmeliklerin çıktığı tarihte yetersiz olmasına karşın aradan geçen beş yılda eksiklikleri iyice ortaya çıktı. Buna karşın radikal bir değişiklik yerine ufak revizyonlarla idare edilmesi ne kadar süre yeterli olacak? Avrupa Birliği içinde Payment Systems Directive 2'nin (PSD2) yürürlüğe girdiği ve yepyeni bankacılık hizmetlerinin Finteklere açıldığını düşünürsek, görece ileri olduğunu düşündüğümüz bankacılık hizmetlerimiz gittikçe gerileyecektir.

Tüm konuların hukuki, ticari, denetimsel pek çok etki alanı ve düzenleme gereksinimleri var. Bunların yapılmasında gecikilmesi durumunda ya finansal hizmetlerde geri kalacağız ya da gri alanlarda kalan finansal ürün ve hizmetleri nasıl kontrol edebileceğimizin şaşkınlığı içinde bocalayacağız.